

Tarėsi ir siūlymus teikė: mokytojai – praktikai:

Zita Jackūnienė

Rita Jakienė

Viktorija Kasperionienė

Danutė Sasnauskienė

Vilhelmina Urbonienė

**Intelektinės nuosavybės
supratimo formavimas pamokoje.
Pirmas žingsnis: Kas tai yra?
Kam to reikia? Kiek tai svarbu
mano pamokoje?**

Mokslininkai, aukštųjų mokyklų dėstytojai, svečiai:

Lietuvos etnosporto komiteto prezidentas Stanislav Bajurin

VDU asist. Vijolė Mauragienė

NŠA kolegos, Bendrųjų programų atnaujintojai:

Daiva Binkienė

Aušra Stonytė-Margienė

dr. Kristina Viršulienė

Susitikimą iniciavo ir moderavo: dr. Loreta Statauskienė

PASITARKIME, KOLEGA

8 Nuotolinis susitikimas

2021-02-17

Intelektinė nuosavybė: intelektas + nuosavybė?

1. Ar tie du žodžiai kartu? Ar išskaidyti? Gal neskaidyti? Išskaidžius: „intelektas“ – labai plati sąvoka pažintiniame, o gal ir emociniame lauke. IP – kaip „vienis“.
2. **Yra visuomenės pripažintos intelektinės nuosavybės formos, kurias reikia ginti, saugoti.**
3. Asocijuojasi, kad tai yra **mano proto produktas**
4. Intelektinė nuosavybė - **akiračio praplėtimas ir mano nuostatos, kiek galiu savo išsilavinimą praplėsti..** Galiu domėtis ir dešimčia, dalykų, viskas susieta su akiračio praplėtimu.
5. **Nuosavybė ir suprantama kaip „mano“.** Galiu būti kaip lyderis, turėdamas platų akiratį, ir tuo dalintis, arba ne...

Intelektinė nuosavybė

Kas man žinoma apie mano darbo ar veiklos turinį, kurį sukuriu aš?

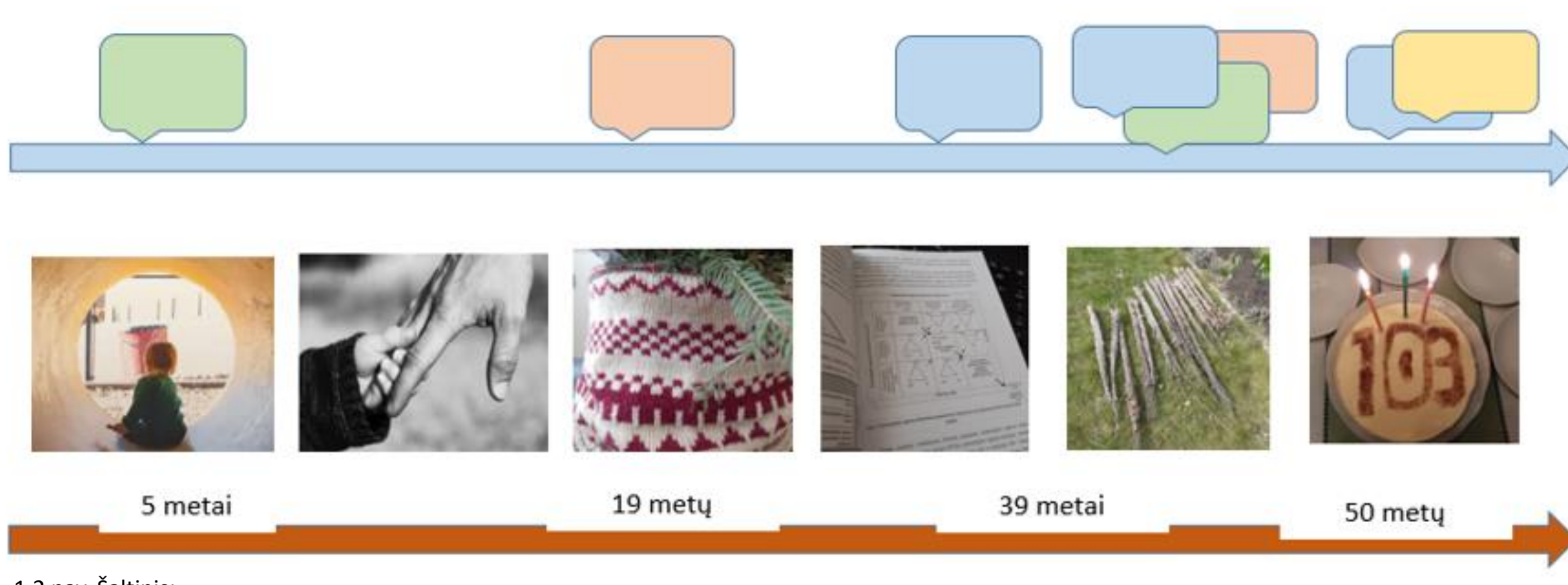
Kas kitiems žinoma apie mano darbo ar veiklos turinį?

Johari lango modelis (1955) apmąstymui: kas sudaro „atvirąją sritį“, kas žinoma man ir gali būti žinoma kitiems?

6. Intelektinė nuosavybė – kaip „vienis“... bet kai išeiname į kontekstą ir dichotomiją, kai atsiranda materialieji aspektai, vadinasi, ir skaidymas į „intelektą“ ir „nuosavybę“, taip pat įmanomas..
7. Visuomenėje – tai ir sutartinių kriterijų pripažinimas, egzistuoja kriterijų sąrašas. Priklauso, ar darbinėje, viešojoje aplinkoje, egzistuoja tam tikras teisinis reglamentavimas...
8. Tas „mano“ pabrėžimas, nūdienos realybėje jau nuo vaikystės keliauja, vis stipriau ir dažniau vaikai tai patys įvardija...
9. Kuo daugiau giliniesi į sutartinius kriterijus, kinta ir tas intelektinės nuosavybės supratimas ir siejasi su teisinio veikimo lauku..

7. Intelektinės nuosavybės pripažinimo kelionė

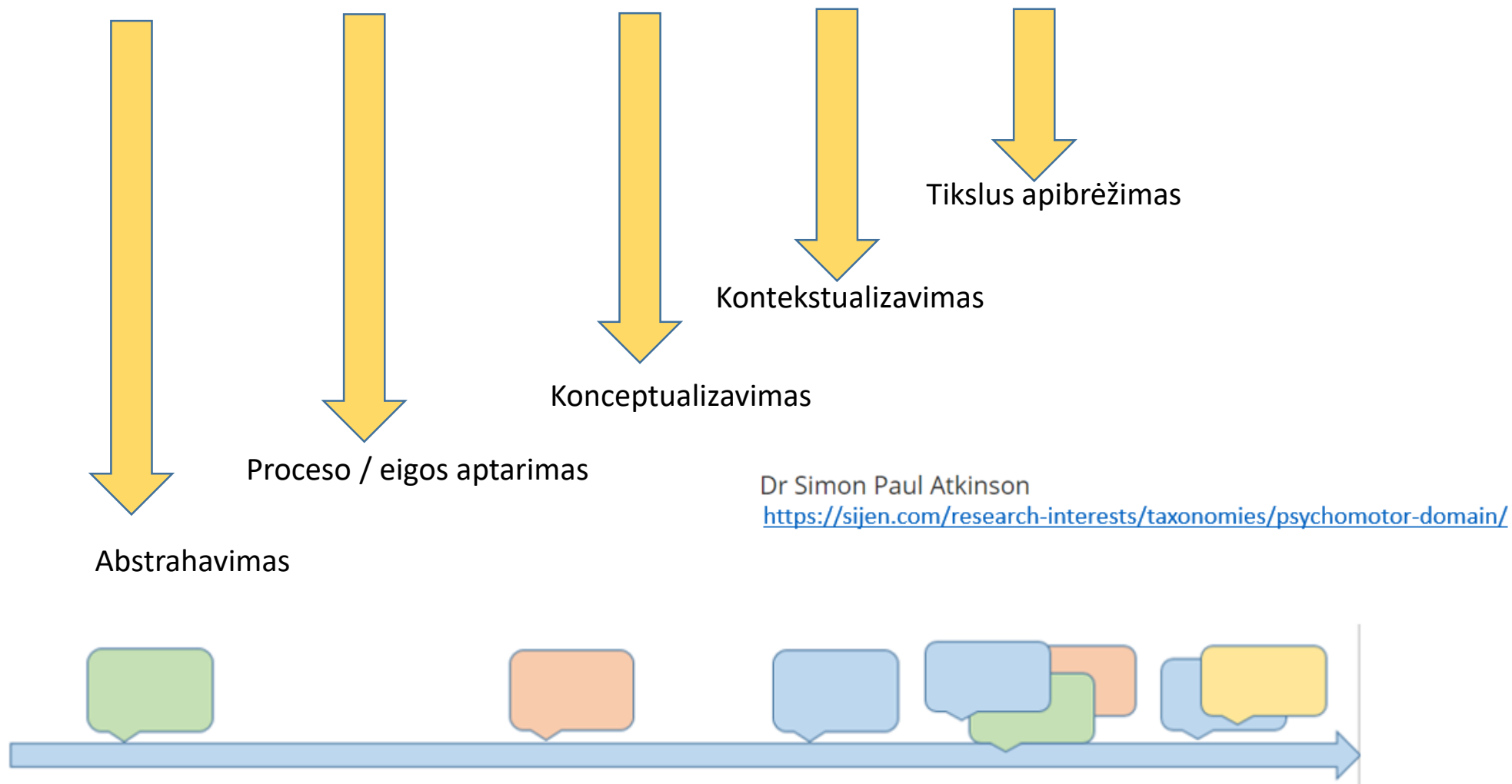
1,2 pav. Šaltinis:

https://www.google.com/search?q=picture+childs+adults&client=avast&sxsrf=ALeKk02utgFPW5ByqxHWarwileRIMqvZJQ:1613548482770&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiolpLBuPDuAhVPmlsKHcw-BacQ_AUoAXoECA4QAw&biw=1366&bih=578

3,4,5,6 pav. Šaltinis: L. Statauskienė. Asmeninis nuotraukų archyvas (2020-2021)

8. Intelektinė nuosavybė.

Metakognityvinės srities gebėjimų (pgl. S.P. Atkinson, 2001) augi(ni)mas

9. Viskas, kas aukščiau išvardinta, **intelektinės nuosavybės pažinimas ir pripažinimas – labai panašu į savęs pažinimą, tarsi ieškojimas, kas esu aš?** Kai pradeda mokiniai pažinti save, savo vidų... savo emocijas stiprias ir silpnas puses...
10. Aiškiniui galima taikyti tokią paralelę: intelektinės nuosavybės supratimui padėtų savojo „aš“, kaip kūrėjo, ieškojimas, supratimas ir pripažinimas.
11. Vadinasi, **intelektinė nuosavybė priklauso jos kūrėjui.**
12. Daugiau informacijos, žinojimui. Angliškai – intelektinė nuosavybė – intellectual property (IP). Intelektinės nuosavybės klausimus Europoje kuruoja **EUIPO** – Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės observatorija (EU-IP-O), pasaulyje – **WIPO** (World-IP-O). „IP in education“ – visų Europos šalių atstovus vienijantis „Intelektinės nuosavybės švietime“ tinklas, kurį subūrė **EUIPO Europos jaunimo intelektinės nuosavybės žinojimo didinimui.**

**Intelektinės
nuosavybės
sudėtingumo lygiai
pagal amžiaus
tarpsnius ir turinį**

13. Dabar diskutuodama, jaučiuosi dviprasmiškai, nes kai augau, mokiausi.., kai **nusirašinėjimas**, ir visi kiti dalykai (**plagijavimas**) egzistavo... ir dabar, deja jis egzistuoja. Tačiau jau iš vaikų pradedame dažniau girdėti: tai yra „mano“. Jie siekia apginti ir einame link to.
14. Paantrinant kolegei: tas **vaikų „mano“ su laiku tampa vis stipresnis. Emocinis stiprumas „mano“ leidžia gilintis į tą temą...** Savo pamokose tai naudoju ir apie intelektinę nuosavybę pamokose kalbame...
15. **Šiandien mokinių supratimas didėja, jog „nusirašyti – nėra gerai“,** bet judėti tikrai yra dar kur..
16. Filosofijos būrelyje ir filosofijos olimpiadose, etikos konkursuose mokomės apie išrašus ir citavimą, nurodome kryptį: diplominių, kursinių darbų rašymas Svarbiausia – literatūra ir išnašos. Ir rusų k. pamokose mokiniai taip pat turi nurodyti išnašas ir citatas... turime posakį: „purvina kalba... kai apsivagi...
17. **Prisimename** garsaus rašytojo A. Čechovo žinomą sakinį: „Žmoguje viskas turi būti gražu: ir veidas, ir drabužiai, ir siela, ir mintys...“, **cituojuame** E. Kantą, F. Nyčę...

13. Žinoma, nemalonu, kai viešojoje erdvėje tavo sakinytis nuskamba kaip kito asmens nuosavybė... Ir priešingai, **labai malonu, kai paveikslai ir piešiniai imami iš Interneto ir nepamirštama padėkoti autoriams.**
14. Diskutuoju su mokiniu apie tai, **kaip išgryninti savo kalbą..** Siūlau savo mokymą tinklapyje „Nuomonės, mintys, ..“ įkelti į tinklapį savo frazes. **Mokiniai džiaugiasi ir taip mokomi būti autoriais.**
15. **Kartu su mokiniu kuriamas produktas tampa bendros intelektualinės nuosavybės kūrimo pavyzdžiu.**
16. Mano mokiniai skatinami mokytis **bent 20 lotyniškų posakių, nurodant autorius...**
17. **Mokiniai išmoka bendrauti su bendraamžiais; taip pat mokytoja įteikia kiekvienam mokiniui atvirlaiškį** „Žingsnis į gyvenimą“, kur pacituojami žinomi žmonės. **Ir tokiu būdu mokytojas tampa pavyzdžiu, kai korektiškai pacituoja.**
18. „Autorių“ žaidimas. Užduotis: kas daugiau pasakys žymių rašytojų citatų ir nurodys autorių, pagal pateiktą raidę? „Pleškėjo“ telefonai labai tikslingai, kai mokiniai ieškojo citatų...

19. Pvz., Alytaus raj. Dorinio ugdymo metodiniame būrelyje Dalintasi „kompaso“ idėja... Nuotoliniu būdu dirbame su 24-iais 9-okais.. Su konkrečia šeima dirbant jungiamasi mažiau kaip 20 min. šiais „antropoceno“ laikais svarbu kelti klausimą, ne „kodėl“ bet „kaip“.

20. Užduotis Išsigryninti savąjį vidinį „AŠ“ . Nustatyti, 1-2-3, ką norėtumėte išgirsti iš X asmens... pavyzdžiui, „Pagirk mane arba apkabink“; „Pamokyk – priimk“. Leidžiama mokiniams pasirinkti, ko noriu aš, tik vieną iš:

Pagirk mane - apkabink

Paguosk – atjausk

Įvertink - išklausyk

19. Psichologinę klasės nuotrauką gali pasidaryti tuoj pat ☺

20. Pakviečiami mokiniai pasakyti skirtingomis kalbomis. Ir štai įgyvendinama integracija pamokoje

21. Mokykla 2030 – 6P (iš anglų k.) (žmonės / people-taika/peace, planeta/planet, klestėjimas/ prosperity, partnerystė/partnership, aš/person). Pavyzdžiui, A. Šveiceris – pagarbios etikos atstovas...

1. Meilė

2. Išsilavinimas

3. 10 Dievo įsakymų

22. Cituojant V. Urbonaitę: „Net jeigu šiandien intelektinė vagystė.. Kasdien rašykite po vieną sprindį,, sąsiuvinyje tegu būna Tavo „sprindelis“.. Galime parašyti ir knygą...“ Kasdien po sprindelį, kas dieną redaguokite, nors ir tris valandas...“

Intelektinės nuosavybės turinys mus supančioje aplinkoje

- ✓ Patentai
- ✓ Prekių ženklai
- ✓ Pramoninis dizainas
- ✓ Autorių teisės
- ✓ Geografinės nuorodos
- ✓ Augalų veislės

Pabaigai: kas tai yra intelektualinė nuosavybė?

Kam šio žinojimo reikia mokykloje ?

Kiek tai svarbu mano pamokoje?

- 23. Intelektualios, orios asmenybės ugdymui**
- 24. Kuo daugiau skaitome, tuo daugiau patys esame išprusę**
- 25. Mokytojo išprusimas sudaro sąlygas ugdytis pavyzdžiu tobulėjimui**
- 26. Turi būti eiliškumas, ugdymo seka, nuo pradinių klasių, seka, o ne tik „išoktų“ etikai...**
- 27. Intelektinės nuosavybės formavimas ir supratimas, paties žmogaus išprusimas, noras turėti savo vertybes, žmogui egzistuoti kaip vidinė vertybė.**
- 28. Ar nevertėtų į Dorinio ugdymo BP įtraukti pasakų skaitymo? Ir vaikų žinojimas autorių.. Ne visi jau žino, kas parašė.. Ar žino pradinukai, kas parašė „Batuotą Katiną“..? Priežodžiai, patarlės.. Vaikai, atrodo, net nesupranta, iš kur kilę patarlės ar posakiai... pvz., „lazda turi du galus“...**

24. Mokiniai pamokoje gali būti padalijami į grupes, pagal numatytus vaidmenis: kaip ekspertai ar tyrėjai ir **mokytojas prašo mokinių savo argumentus išreikšti citatomis.**
25. Ačiū Kolegei Vilhelminai, kuri kaip lobių skrynia 😊
26. **Kūrybiškumas – vienas iš svarbiausių ugdytinų dalykų..** Ir apie kūrybiškumą kalbame nuo darželio, nuo mažiausių ugdymo...
27. Suomiy pvz., intelektualinė nuosavybė nuo 3 m amžiaus.. Kai kartu kuria pasaką...
28. Gera patirtis. **Naudinga bendrinti mūsų visų žinojimą, „mano“ objektai ir „kitų“ objektai.**
29. Papildyčiau koleges, kad BP yra paminėta, bet dalintis mokytojų patirtimi, žinojimu, ne tik autorių teisės, bet ir prekių ženklai...
30. Universalus dizaino idėja, **skirtingos mokinių galios tiek priimti turinį, tiek kurti tekstus... Būtų įdomi susižinojimo tema...**
31. Dialogo reikėtų. Pritariu: **intelektualios, orios asmenybės ugdymui, reikšmingas kūrybiškumas, orių ir intelektualių asmenybių dialogas ir tai – galimybė.**

Informacijos šaltiniai

Atkinson, S. P. Metacognitive Domain.

- <https://sijen.com/research-interests/taxonomies/psychomotor-domain/>

EUIPO <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en>

Communication theory. Johari window model, 1955 (2021)

- <https://www.communicationtheory.org/the-johari-window-model/>

WIPO <https://www.wipo.int/portal/en/index.html>

7 Fun Exercises to Quickly Improve Creative Thinking

- <https://www.artworkarchive.com/blog/7-fun-exercises-to-quickly-improve-creative-thinking>

Statauskienė, L. Schema. Intelektinės nuosavybės sudėtingumo lygiai pagal amžiaus tarpsnius ir turinį // Pranešimas Saugesnio interneto ambasadoriams. Saugesnis internetas mokinių kompetencijų ugdymui: vartotojai ir kūrėjai skaitmeniniame pasaulyje (2020)

Naudoti paveikslai

1,2 pav. –

https://www.google.com/search?q=picture+childs+adults&client=avast&sxsrf=ALeKk02utgFPW5ByqxHWarwjleRIMgvZJQ:1613548482770&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiolpLBuPDuAhVPmlsKHcw-BacQ_AUoAXoECA4QAw&biw=1366&bih=578

3,4,5,6 pav. – L. Statauskienės asmeninis nuotraukų archyvas (2020-2021)